

Маркіна Лідія Леонідівна,
доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
кандидат педагогічних наук, доцент

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

РІВНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ

В останні десятиріччя майже в усіх країнах Європейського союзу здійснилася переорієнтація освітнього процесу на формування основних груп компетентностей випускника вищого навчального закладу.

Компетентність – це володіння людиною відповідною компетенцією як певною сукупністю взаємопов'язаних якостей особистості, які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії стосовно них. Така точка зору на сутність компетентності переважає в роботах українських дослідників [1; 3].

У чинному Законі України «Про вищу освіту» поняття «компетентність» розглядається як системна характеристика, яка має чітко визначену структуру. Внутрішня структура компетентності подається у вигляді сукупності мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, ціннісно-рефлексивного, емоційно-вольового компонентів. Згідно із вищезазначеним Законом, компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [2].

У практичній площині найбільш актуальною є задоволення потреб населення у вищій освіті, набуття випускниками вищих навчальних закладів важливих компетенцій, які дають змогу вирішення будь-яких професійних ситуацій.

Реалізація компетентнісного підходу являє собою одну із основних характеристик сучасної стратегії розвитку вищої юридичної освіти. Вирішення проблеми формування компетентного юриста можливо на трьох рівнях структурної організації освітньої системи вищого навчального закладу: соціально-педагогічному, організаційно-дидактичному, особистісно-діяльнісному.

Соціально-педагогічний рівень відображає програмно-цільовий аспект освітнього процесу у вищому навчальному закладі з урахуванням вимог соціального заказу суспільства. Він охоплює стратегію управління освітнім

процесом, яка базується на контролі та оцінці результатів навчання та виховання майбутніх юристів та їх готовності до успішної продуктивної юридичної діяльності із урахуванням її соціальної значущості та соціальних ризиків, які пов'язані з нею. Як цілісне особистісне новоутворення, готовність випускника до юридичної діяльності виявляє його спрямованість, свідомість, стиль мислення, громадянську та професійну позицію. У відповідності з основними потенціалами особистості, складовими професійної готовності юриста є мотиваційний, операційний, креативний, рефлексивний компоненти. Слід зазначити, що сучасний час оновлення характеристик професійної компетентності юриста здійснюється з точки зору трактовок цінностей професійної освіти.

Організаційно-дидактичний рівень відображає дидактико-методичний аспект освітнього процесу. Він безпосередньо стосується організаційно-технологічного, дидактичного, методичного супроводження навчання студентів у контексті розвитку професійно орієнтованих компетенцій.

Сучасна практика організації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх юристів спрямована на формування досвіду самостійного вирішення пізнавальних, комунікативних, організаційних, моральних та інших проблем у галузі професійної діяльності.

З точки зору організації освітнього процесу компетентнісний підхід передбачає посилення практичної орієнтації навчально-професійної підготовки майбутніх юристів. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів досягається за рахунок професійно спрямованого змісту, деталізації образу професії юриста, інтеграції предметних знань при вирішенні навчально-професійних завдань, використання широкого діапазону різноманітних методів сучасних технологій навчання.

Слід підкреслити, що компетентнісний підхід базується на особистісно-зорієнтованому освітньому процесі з обов'язковим використанням кредитів як міри академічних успіхів студентів і модульної технології організації навчального процесу.

Особистісно-діяльний рівень відображає педагогічний аспект взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Формування відповідних компетентностей має здійснюватися завдяки участі студентів у системі діяльностей різного типу. При цьому система суб'єктно-суб'єктних відносин між науково-педагогічним працівником та студентом докорінно змінюється, перетворюючи їх у партнерів, які відповідають за результати своєї діяльності. Суттєво змінюється позиції науково-педагогічного працівника, сутність якої полягає у здійсненні допомоги, педагогічної та індивідуально-особистісної підтримки студентів, забезпечення свободи їх самоактуалізації через творче зростання.

Отже, сучасна освітня система вищого навчального закладу уявляє собою гнучку, динамічну систему, яка дозволяє вирішувати проблеми формування професійної компетентності юристів на різних рівнях її організації.

1. Головань М. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду/ М. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23-30.
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004.
3. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання / І. В. Родигіна – Х.: Вид. група «Основа», 2005.

Марченко Олена Вікторівна,
начальник відділу організації
наукової роботи
доктор філософських наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перехід до цілісної педагогіки особистості вимагає нової методології. Освіта має спиратися, у першу чергу, на механізми особистісного становлення людини – рефлексію, смислотворчість, автономність та ін., що осмислюються як самоціль освітньої діяльності, якій підпорядковані усі її змістові і процесуальні компоненти. Ефективність засвоєння при цьому власне предметного змісту зростає завдяки тому, що воно здобуває якісно нового особистісного смислу, виступаючи своєрідним середовищем становлення досвіду індивіда.

Такий підхід дозволяє оцінити переваги компетентнісного підходу як дієвого соціально-педагогічного механізму гуманізації освіти. З цієї точки зору, в обґрунтуванні компетентнісного підходу до освітньої діяльності слід враховувати щонайменше такі орієнтації: прагматичну – у центрі уваги якої прикладні знання і уміння, що відносяться, у першу чергу, до сфери професійної діяльності; просвітницьку, що визнає самоцінність знань і навчальної діяльності; адаптаційну – для якої освіта є фактором перманентного пристосування індивіда до постійно змінюваних умов його життя; випереджаючого розвитку – засновану на передбаченні соціальних змін; людиноцентристську, що орієнтується на реалізацію та неперервне збагачення творчого потенціалу особистості [1, с. 17].

Зміна методологічних орієнтирів, що відбувалася останнім часом у вітчизняній освіті, обумовила необхідність зміни акцентів: з освіти, що формує культуру з позицій корисності, на освіту, спрямовану, перш за все, на формування культури особистості як суб'єкта, здатного творити культуру.

Проведений аналіз дозволяє сформулювати певні концептуальні засади дослідження освіти як соціокультурного потенціалу суспільства. Якість освіти не